

DEMİR EVLER

TURGUT CANSEVER, EMİNE ÖĞÜN,
MEHMET ÖĞÜN, FEYZA CANSEVER

TEMEL AMAÇLAR:

Demir Evler Pilot Projesi, Demir Tatil Köyü içinde vücuda getirilecek Bağımsız Apart Otel-ler ve otellerin kullanıcılarının oluşturacağı yaklaşık 2500 kişilik küçük bir sahil yerleşme-sine örnek teşkil etmenin ötesinde, ülkemizde gelecek 30 yıl içinde 60 milyona varacağı tah-min edilen, konuta gereksinimi olan nüfusa; şehir ve konut tasarımı ile konut üretim süreci-ne ışık tutarak, yüzeysel özentilerden, bireysel yönelişlerden arındırılmış yerleşmeler inşa e-dilmesini sağlayarak toplumun geleceğinin doğru belirlenmesine katkıda bulunmak temel amacı ile ele alınmıştır.

Tarihi sürecin belirlediği koşullardan hareket ederek maddi, biososyal, psikik ve düşünsel varlık alanlarına ait sorunlar ve bu alanların kendi aralarındaki yapısal ilişkiler proje kapsa-mında incelenmiştir.

Yöresel Bodrum mimarisinin immateriyel bir

geometrik düzenin tezyini güzelliğinden kay-naklanan gerilimli biçim dünyasının geçmişten bugüne taşıdığı yerel değerler, güncel olanla bütünleştirilerek yeniden yorumlanmıştır.

Varlığın her an değişim ve oluşum içinde bulu-nan yapısı, insan hayatında belirgin bir biçimde kendisini gösterir.

Hayatın her anı bir kez daha aynen tekrarlan-mayacak bir olayı kapsar, bu nedenle de özel-dir. Varlığın değişmeyi düzenleyen değişmez yasalarının yapısına ayak uydurmak kaçınıl-mazdır.

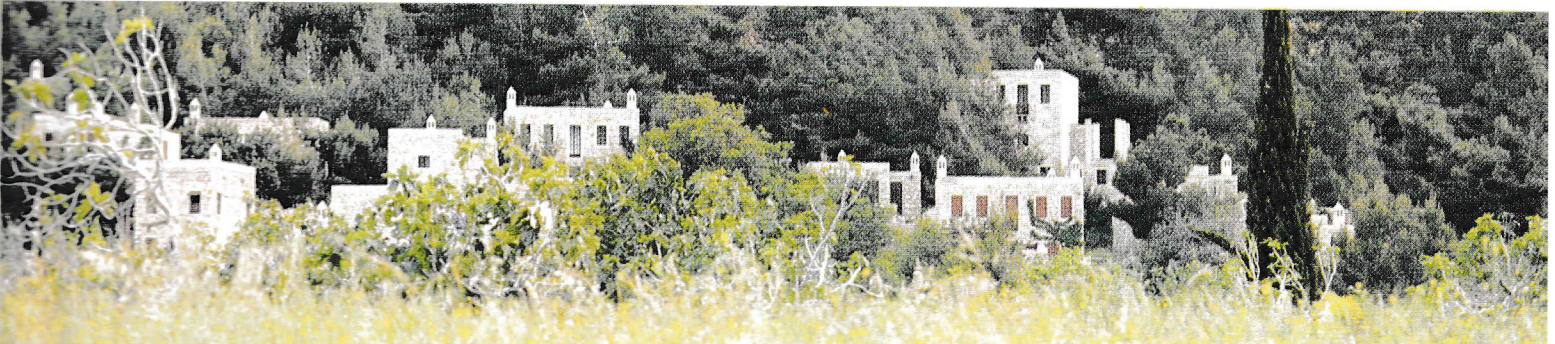
Nesnelere verilen isimler onları bir bakıma de-ğişmezliğe sürükler. Değişebilirliği az nesneler olan yapıların da gelecek nesillerin hayatlarını biçimlendirirken, değişmezliğe yönelik inanç ve ahlak davranış tercihlerinin önemi yadsına-maz.

Yanyana gelerek mahalleyi ve giderek şehri o-luşturan, yaşama düzenini çerçeveleyerek be-

lirleyen yapıların biçimlendirilmesi doğru ka-rarlarla gerçekleştirilmelidir çünkü, yapılar bir-den fazla kuşakla birlikte olurlar ve onların ha-yatını etkilerler.

Batı kültürüne son 10 asırlık dönemde, çok kı-sa aralıklar dışında hakim olan, insanı günah-kar kabul eden ve bu nedenle onu hakir gören anlayışın trajik, dramatik iç dünyasının yansı-maları olan yapılar yerine, geleceğe ümit, neşe ve tevazu içinde yönelmiş, dünyayı güzelleştir-mek sorumluluğunu yüklediğinin bilincinde olan insanın, kuvvet-gösteriş-duygusallıktan a-rınmış tavrının ürünü yapılar vücuda getirilme-lidir.

Demir Evler insana, dünyaya bilinçle bakmak, çevresiyle ilişki kurmak ve kendi konumunu özgürce belirleyerek geleceğe yönelmek imka-nı veren yönü ile ve insana hükmetme, sınırla-ma, yönlendirme gibi yanılgıları aşmış olmasın-dan ötürü önemlidir.

İMAR PLANININ ÖZELLİKLERİ:

Hazırladığımız imar planının tasarım ve uygulama süreçleri tamamen yeni esaslara bağlanmıştır. Bu yaklaşımın temel özelliği her planlama ve tasarım aşamasında yalnızca o düzeyde sahip olunan bilgilere dayanılarak sonraki aşamaları kısıtlamadan kararlar alınmasıdır.

İmar planında arazinin düz kısımları yeşil alan, sosyal donanım alanı ve az yoğun (0.00/0.05) turizm tesislerine tahsis edilmiş, yamaçlarda yerleşme yoğunluğu Bodrum Yarımadası'nda öngörülen (0.15/0.30) oranında tutulmuştur.

Ulaşımda yaya hareketlerine öncelik verilmiş, araçlar için girişte bir genel otopark alanı düşünülmüş, giriş, kıyı ve yerleşme alanları arasında hizmet verecek düşük hızlı, çevreyi kirletmeyecek atlı veya elektrik motorlu 15-20 kişilik taşıyıcılardan oluşan bir iç toplu taşıma sistemi planlanmıştır.

ŞEHİR TASARIMI - MİMARİ:

İmar Planında oluşturduğumuz 5.000 m² - 25.000 m² arasında değişen büyüklükteki parsellerin ve otel alanlarının, iç yerleşme düzeninin parsel ölçeğindeki mimari ve şehir tasarımı çalışmalarının ayrı ayrı ve çevre şartları bilinecek, geliştirdiğimiz mimari ilkeler doğrultusunda çözümlenmesi öngörülmüştür.

Böylelikle hiçbir geçerli nedene dayanmaksızın belirlenmiş, binayı yol ve komşudan çekme mecburiyeti gibi hastalıklı şematik kararlarının kısırlaştırdığı şehir ve yerleşme biçimleri yerine topografyaya uyumlu, manzara, gölge-güneş, mahremiyet, sükunet unsurlarını, komşuluk ilişkilerini gözönünde tutan ayrıntılı bir şehir tasarımı süreci gerçekleştirilmiştir.

Evlerin üzerinde yer alan bağımsız bölümlerin her biri, aile büyüklerinin topografya şartlarının gerektirdiği yöneliş ve biçimlenme farklılıklarından ötürü "özel bir yer" niteliği kazanmışlardır.

YAPILARIN YÜKSEKLİKLERİ VE

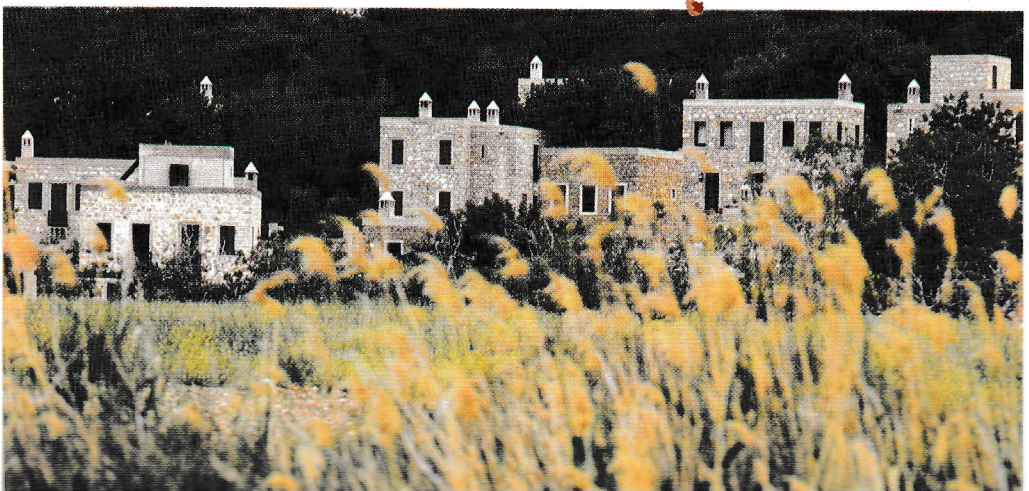
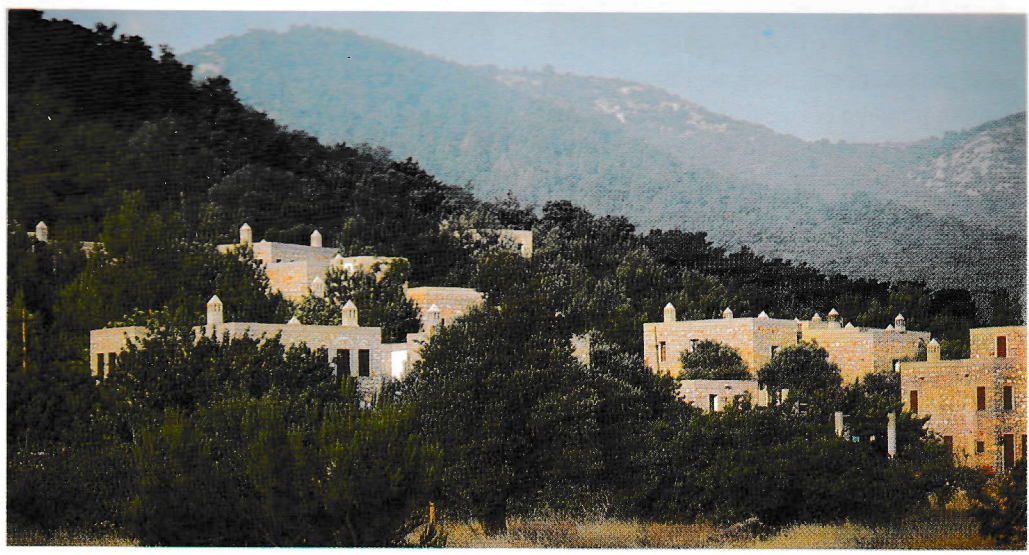
YERLEŞME DOKUSU:

Hazırladığımız İmar Planı'nın önemli bir diğer özelliği ise, Bağımsız Apart Otel Alanları'nda 0.15/0.30 TAKS-KAKS oranları içinde vücuda getirilecek yerleşmede %5 oranında 0.15/0.45 üç katlı bina yapmaya, ancak aynı sayıda 0.15/0.15 tek katlı bina inşa etmek koşulu ile izin vermiş olmasıdır.

Bu yolla tek katlı binaların üzerinden arkadaki yapıların manzara alması imkanı sağlanırken, topografyanın daha yüksek ve belirgin noktalarında da üç katlı yapıların oluşturduğu peyzajı zenginleştiren odak noktaları oluşturabilmek olanağı doğmuştur.

Parseller içinde Kat Mülkiyeti Yasası'nın yatay kat mülkiyeti hükümlerine uygun olarak apartmanın merdiven holü-iç koridorlarına karşılık gelen parsel içi yaya yolları ile evlere zengin özellikler kazandırılmıştır.

Bu özellikleri ile Demir İmar Planı, ülkemizde bir asırdır kaybolmuş bulunan yerleşme çö-

MİMARİNİN ÖZELLİKLERİ:

• Kullanıcı Katılımı, Mimarinin Bütünlüğü

Bu pilot projenin çözmeyi amaçladığı sorunlar, planlama ve şehir tasarımı alanlarının ötesinde mimarinin hemen bütün konularını kapsamaktadır.

Her parselin barındırdığı 15-40 evden oluşan yapı gruplarını ayrı ayrı ele almak olanağı veren şehir tasarımı yaklaşımı, kullanıcı katkısına da olanak veren bir süreç olarak ele alınmıştır. Böylece her yapının yerel gerçeklerin bir parçası olması sağlanırken, yerleşmenin mimari bütünlüğü ve üslup tutarlılığı da mimari standartların kurulması ve uygulanması ile gerçekleştirilmiştir.

• Standartlar, Çeşitlilik, Farklılaşma

Toplumlara ait ortak değerlerin belirleyicisi olan unsurların dışı yansıması olan biçimlerin ve onların yapısal çözümlemelerinin de ortak çözümler olması kaçınılmazdır. Bu ortak çözümler ise mimaride standartlar düzenini oluştururlar.

Evlerin arazi üzerinde farklı yönlerde yerleşmesi ile manzaranın, komşu veya güneş nedeniyle cephelerde pencere-kapı dağılımı sisteminin ve yapılar arasındaki uzaklık-ilişki düzeyinin değişmesi ile de her yapı kendi özel konumuna sahip bir mimari varlık düzeyine ulaştırılmıştır.

Bu deney, sınırlı sayıda plan tipinin bile çok daha büyük yerleşmelere yeterli bir çeşitlilik sağlayabileceğini göstermiştir.

Taş duvarlar ve kalın betonarme kolonların değişmez durağan ifadeleri ile tezat içindeki narin hareketli ahşap doğrama ve kepenkler, çardak, baca gibi standart prekast beton mimari elemanlar ile döşeme dokuları yerleşmeye bütünlük ve mimari üslup tutarlılığı sağlamıştır.

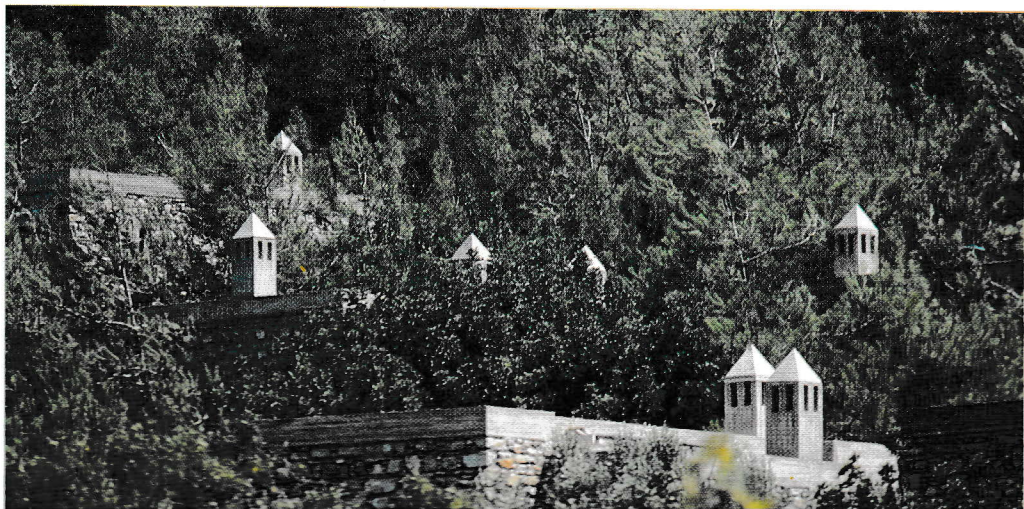
• Artizanal Duyarlılık - Teknolojik Gerilim

Rastlantılar ve duvar ustalarının katkısı ile oluşan taş doku farklılıklarının açığa vurduğu zarif artizanal duyarlılık ile prekast elemanların keskin geometrilerinden, endüstriyel bir ürün olmalarından doğan gerilim ifadesi, rastlantı gibi planlanmış, karmaşık ile berrak gibi zıtlıkların birbirlerini yok etmeden bir araya gelerek bir bütünlük oluşturabileceklerinin kanıtı olmuştur.

Demir Evler'de mimariye hakim olan geniş duvar satırların içinde pencerelerin oluşturduğu saf geometrik düzenler, Akdeniz ve Türk-İslam Kültürleri'nin ve modern çağın berraklık ideolojisi ile çakışan ortak özelliğini yansıtmaktadır. Tekdüzelikten arındırılmış mütevazı ve sade mimari birimler tabiatın korunmasını ve yüceltilmesini de sağlamış yapıların zengin bir tabiat içinde varlığı tezyin eden, dünyayı güzelleştiren bir düzeye ulaşmaları olanağı doğmuştur.

• Yeniye Açık Bütünlük

Yalnız düz lentolu açıklıklar ile düzenlenen 35 evin arasında 3 evde ise hareketli ritmik cephe düzeninin uygulandığı bir ikinci mimari cö-

Düzenini gelecekte zenginleştirici yeni çözümlere bütünlük bozulmadan nasıl açık tutulabileceği de gösterilmiştir.

• Ölçü Düzeni

Yapı ölçüleri insancıl ve tabiatı yüceltecek bir sistem içinde belirlenmiştir. Evlerin temel birimleri olan odaları belirleyen kitle düzenleri insan ölçüsünü devam ettirmektedir. Evlerin ek mekan gereksinmelerini karşılamak üzere düşünülen tek katlı müstakil oda birimleri (yatma+banyo) binaya eklenebileceği gibi bahçe içinde bağımsız olarak da inşa edilebilmektedir.

• Sakin, Güçlü, Zarif Mimari ve Hareketli

Elemanlar

Zalıcı taş duvar dokuları ile tam bir farklılık gösteren pencere ve kapı, koruyucu kapak kanatları, taş duvar boşluğu içinde hareket edecek şekilde düşünülmüştür. Bunlar çeşitli açılma biçimleri ile yapıları yeni anlatımlar kazandırmaktadır. Ahşap veya kâğıt salkonlar, çardaklar, çötenler yapıların tezyini düzenine yeni boyutlar katan süs takıları gibi mimariye eklenmişlerdir.

EVLER, PLAN TIPLERİ, YAPI

TEKNİKLERİ

Evler 1-2 ve 3 katlı 6 tipten oluşmaktadır. Tek katlı evler manzara boşluklarını, 3 katlı evler odak noktalarını. 2 katlı evler ise yerleşmenin ana mimari unsurlarını oluşturacak şekilde kullanıldılar.

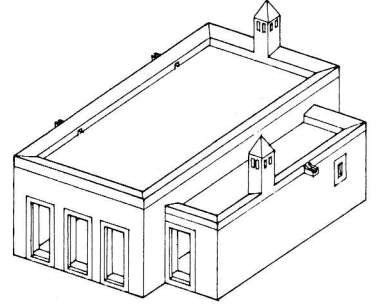
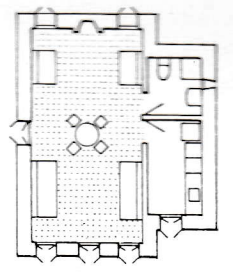
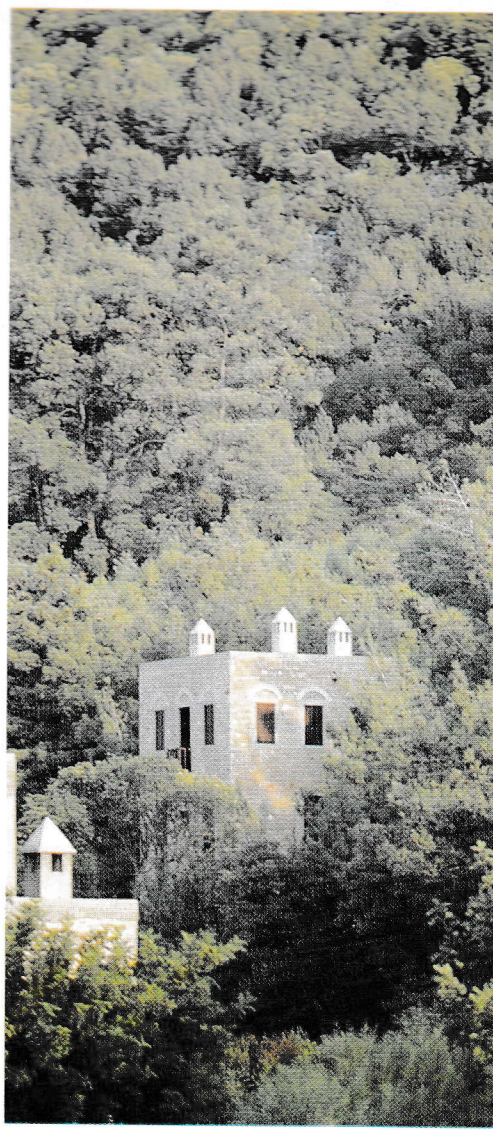
Ev bahçelerinde Osmanlı evinin selamlık veya müstemilat odasına benzer küçük, bir odalık elemanlar inşa etmek yoluyla misafirler veya ailenin çeşitli üyeleri için özel yaşama alanları oluşturuldu.

Önceleri iki taş ustası ve iki yardımcı işçi ile içten ve dıştan çalışarak gerçekleştirilen duvarlar, daha sonra kuru duvar tekniğine alışkın işçilere gerekli miktarda harç kullandırabilmek ve duvar iç sathını sıva gerektirmeyecek hassasiyette inşa ettirmek, imalat süresini optimum düzeyde tutmak, duvarın düşeyliğinden emin olmak gibi endişeler nedeniyle bir demir iç kalıp sistemi ile örüldü.

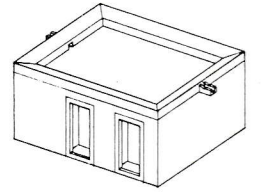
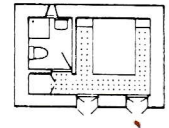
Bir aşama sonra ise, kayar kalıp sistemi çift taraflı hale getirilerek, bu yolla daha ekonomik ve istenen ifadeye yakın duvarlar elde edildi. Her 50 cm'lik taş duvar tabakası, inşa edildikten 6-12 saat sonra üzerindeki harç fırçalanarak duvar tamamlandı.

Yapının güçlü taş duvarları içindeki pencere ve kapı boşluklarının yukarıdaki esaslara uygun oluşturulması için, üzerine doğramanın çok hassas biçimde bağlanabildiği prekast pencere-kapı boşluğu elemanları hafif betondan imal edilerek kör kasa ve merkezlerin sıvanma zorlukları aşıldı. lento süve ve denizliği teşkil eden standart prekast beton elemanlar tasarlandı.

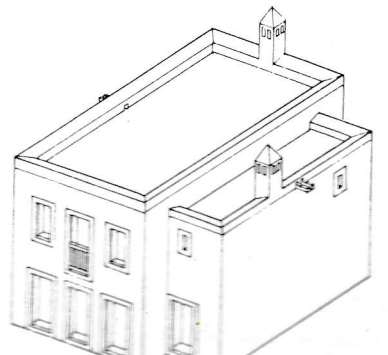
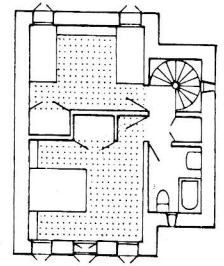
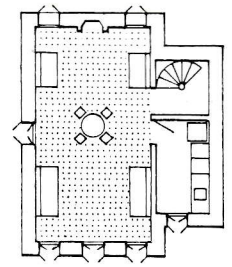
Evlerin, aile yapısına göre aile alt birimleri birleştirilerek vücuda getirilmesi veya misafirlerin, genç çiftlerin yaşayabileceği müstakil yapı birimlerinin kullanılabilmesi şehir planlama, şehir ve konut tasarımı süreçlerinin birbiriyle

1A 0 1 2 3 4 5 m

B 0 1 2 3 4 5 m

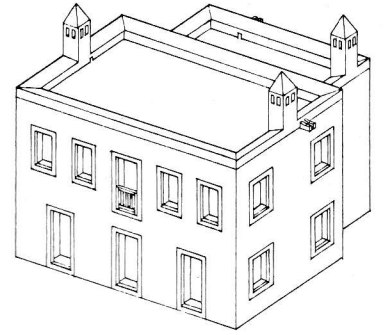
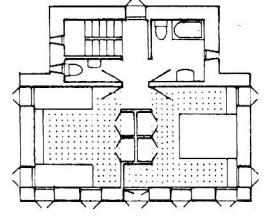
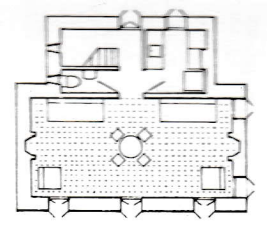
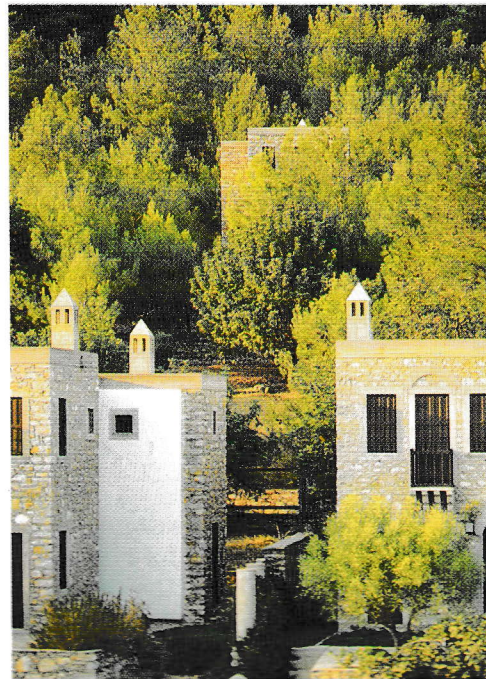
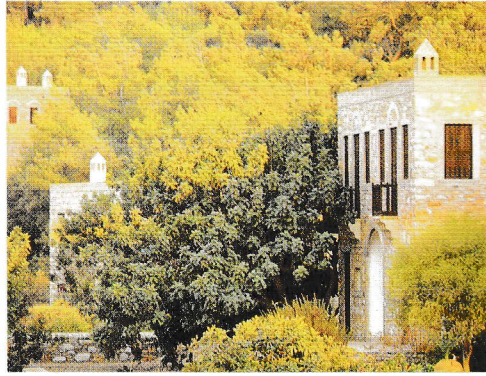
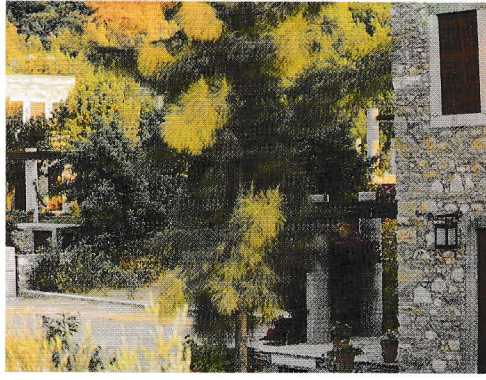
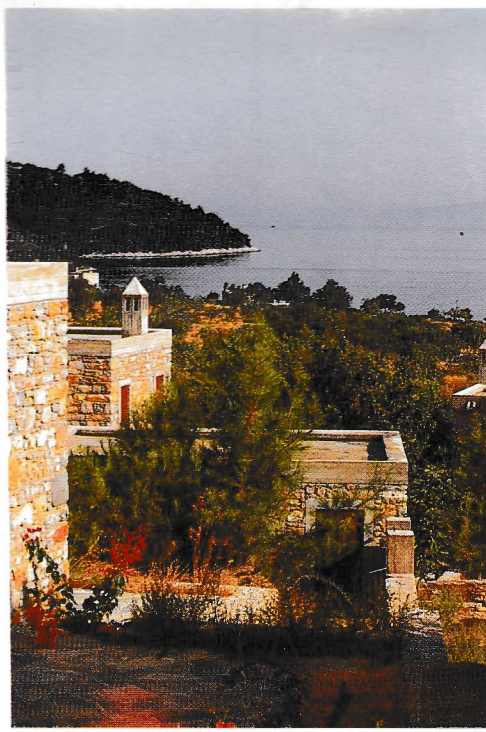
Alanın sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Her ailenin müstakil bir varlık olarak ferdiyetini belirleyen evlerin veya ek yapıların vücuda getirdiği ve tasarımın kendi dışındaki yaradılış gerçeklerine uyarak oluşturduğu bu yapı gruplarının kitle kolektif karakteri, herbirinin diğerleriyle varlık yapısına sahip unsurlar oluşturması neticesini sağlamakta, böylece oluşan tektoniklerin bütünlüğü, etrafı açık ilaveler alabilen birimlerine ferdiyet ve ferdiyetin yüceliğini taşıma imkanı sağlamaktadır.

Bu bütünlük yapısı bir yandan modern demokrasinin, diğer yandan saygı, çekingenlik gibi bir dizi ahlaki ve psikik değerlerin taşıyıcısıdır ve Demir Evler bu alana ait meselelerin çözümlemesini içermektedir.

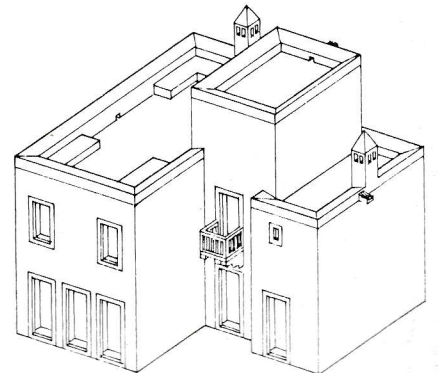
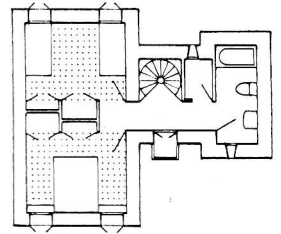
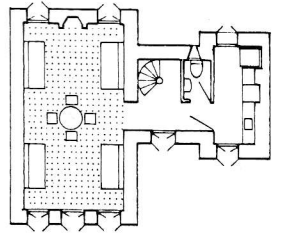
Arazi içinde kazı ve dolgular en aza indirilerek yapılar, düzenlenmiş set bahçeler üzerine yerleştirildi. Setler evlerin ön veya yan bahçe teraslarını teşkil ederken ağaç ve çardaklardan da gölge sağlamak için yararlanıldı.

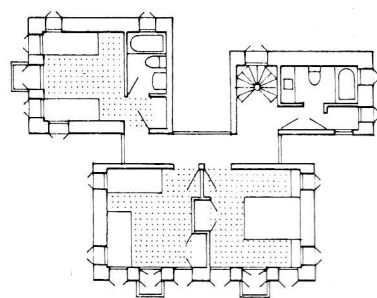
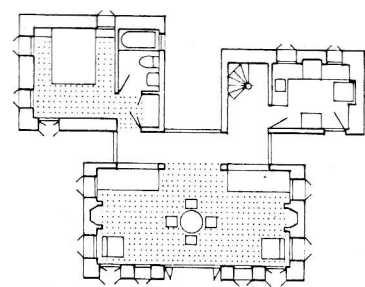
Taş duvarlar temelde ve kat düzeylerinde betonarme yatay hatlarla takviye edildi. Teras parapetini teşkil eden yapıların üst hatlı Bodrum Evi'nin kumbilasını oluşturacak şekilde açık betonardan yapıldı.

Ara katlar kalın, ağır kagir dış yapı kabuğunun içine yerleştirilen narin bir ahşap yapı ile oluşturularak ve teras yükleri asgari düzeye indirilerek depremle oluşabilecek yatay dinamik güçlerin etkisinin en az düzeyde tutulması sağlandı.

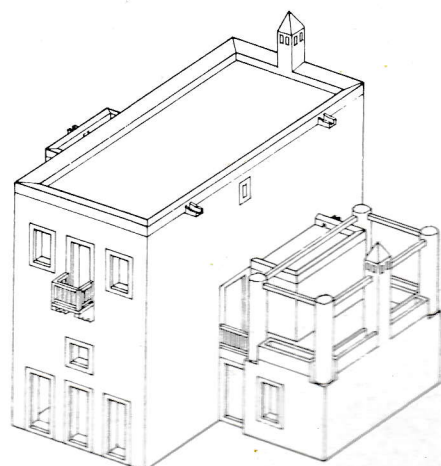
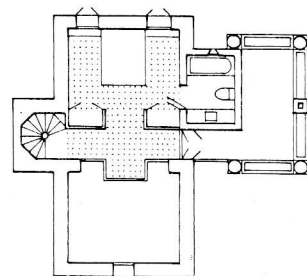
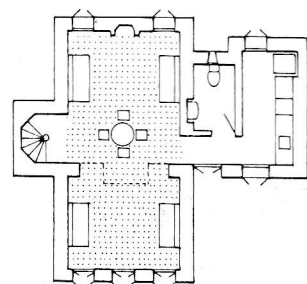

2C 0 1 2 3 4 5 m

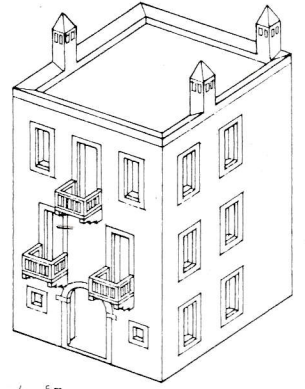
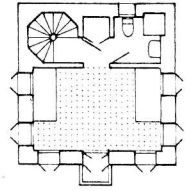
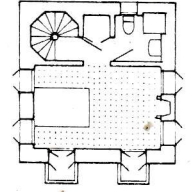
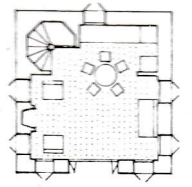

2E 0 1 2 3 4 5 m

3C 0 1 2 3 4 5m

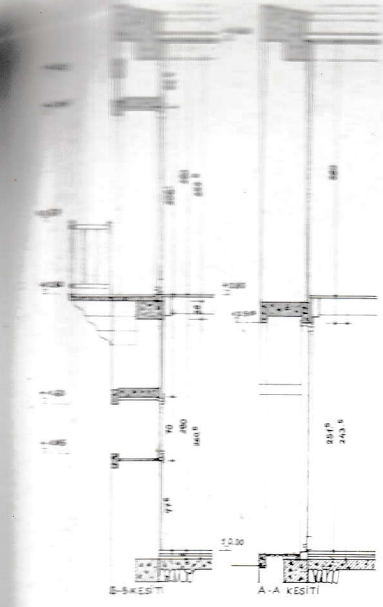
Her koşul altında mutlak uyum içindeki tüm yaratıklar için çevre, her an cennettir. Ancak, insan, bilincinin sağladığı fırsatla dünyanın yüce güzelliğini idrak edecek ve yaradılışın kurallarına uyarak, varlığın idrakini mümkün kılan referans noktalarını oluşturmak suretiyle çevresiyle uyumlu bir cennet inşa edebilir.

Sadelığın müstesna değeri ile çeşitliliğin yarattığı çok boyutluluk dünyaya, tarihe ve geleceğe sorumluluk duygusuyla bakanlar için evi, şehiri bilinçle yaşayan bir cennet düzeyine eriştirir.

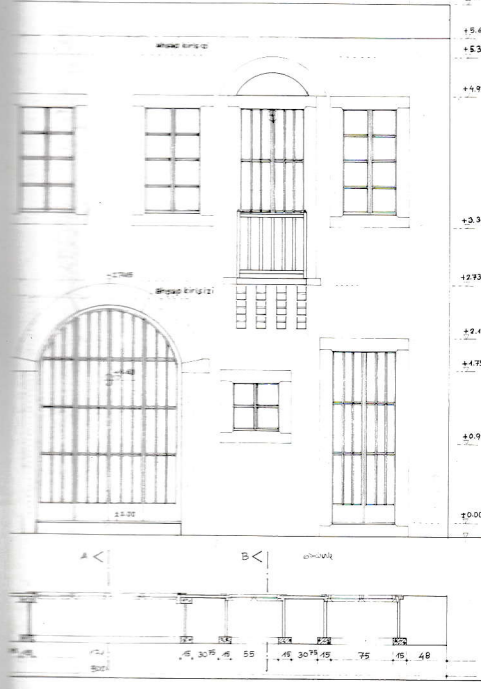
Demir Evler tarihi tecrübelerin değerlendirilmesi yoluyla elde edilecek çözümlerinin, insana ve varlığın olanaklarına duyduğumuz güvenin bir ürünü oldular.

Fotoğraflar : Mehmet Ögün
Cemal Emden

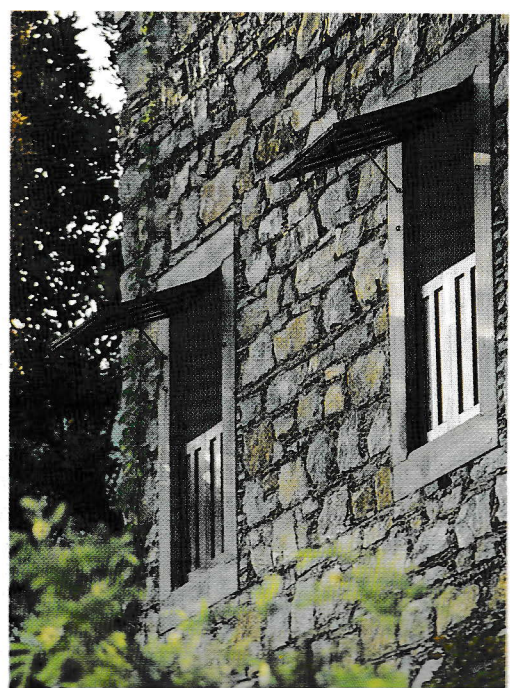
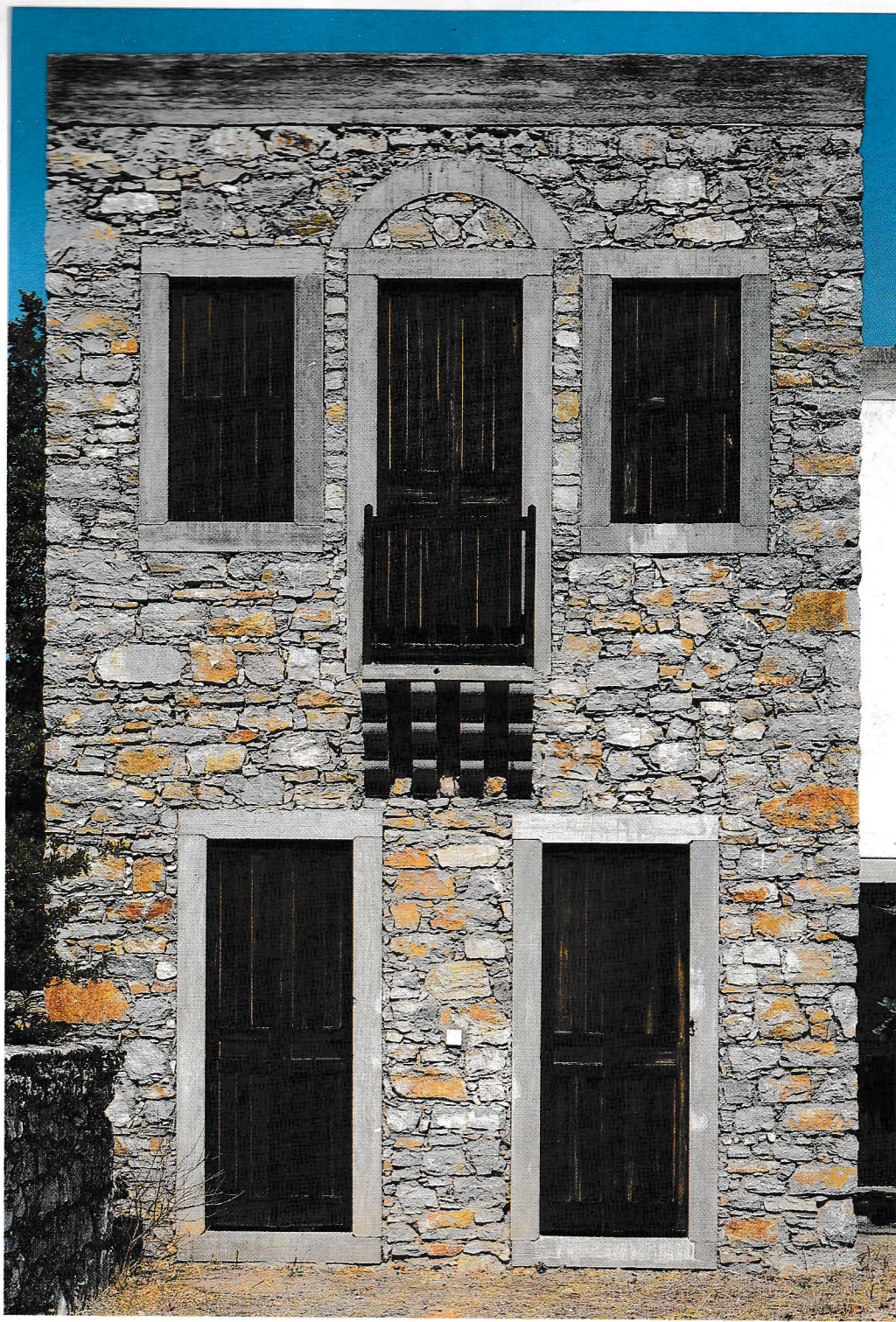

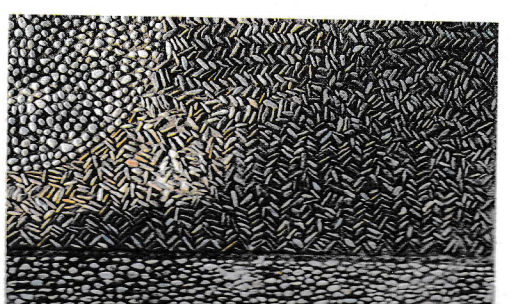
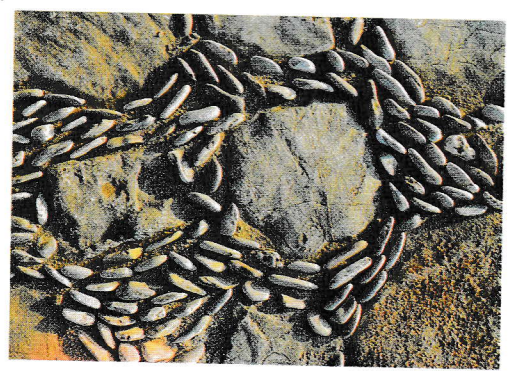
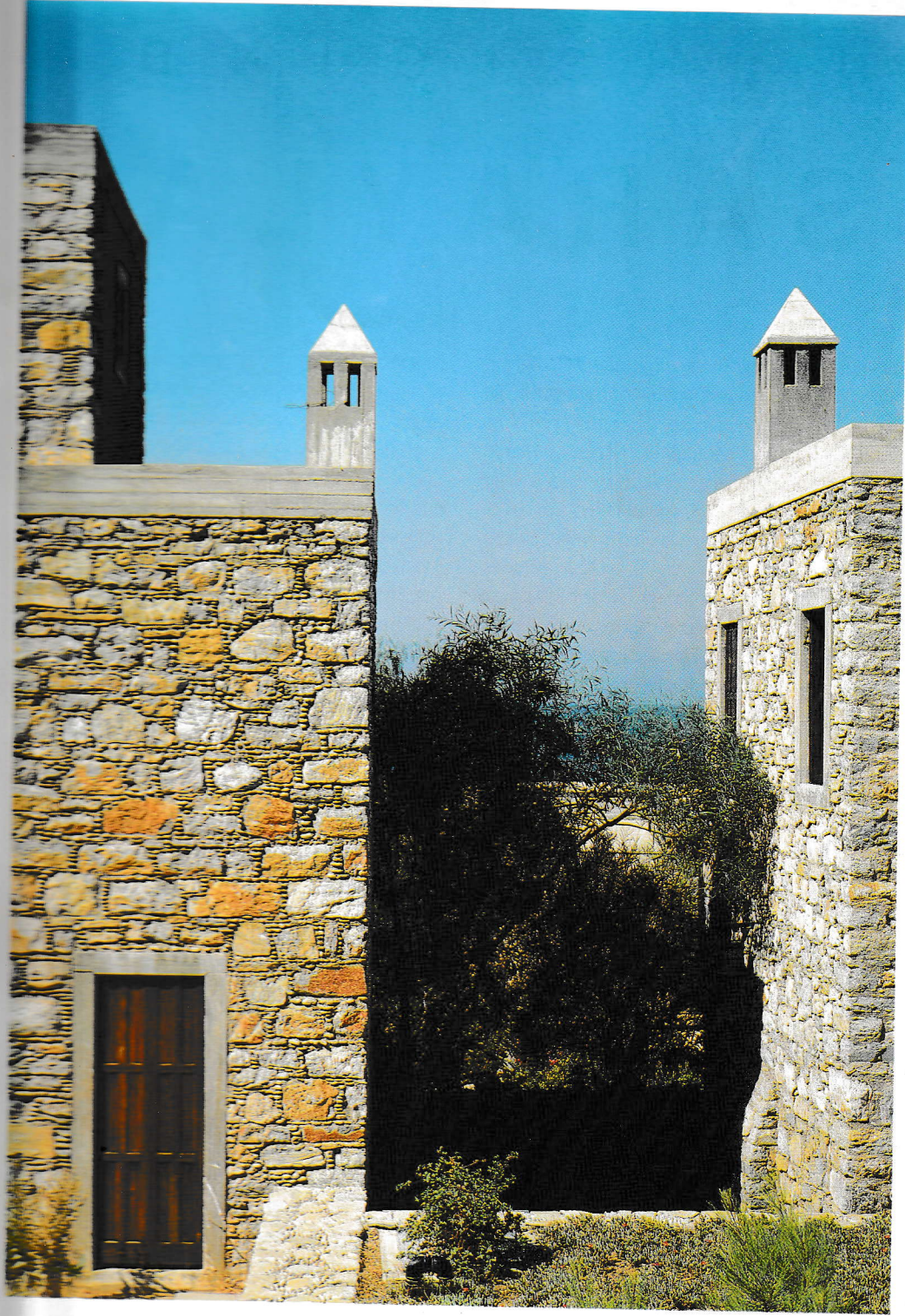

KESİT

GÖRÜNÜŞ

Tasarım Yayıncılık adına sahibi ve
Genel Yayın Müdürü/Publishing Director
RAŞİT TİBET

S. Yazı İşleri Müdürü ve Yayın Yönetmeni/
Managing Editor & Editor in Chief
A. ERCE GÖKHAN

Yayın Danışmanları/Publishing Advisors
Prof. Dr. ATILLA YÜCEL
DORUK PAMİR
Prof. Dr. ÖNDER KÜÇÜKERMEN
Prof. Dr. NECATİ İNCEOĞLU
SEVKİ PEKİN

Yayın Kurulu/Editorial Advisors
ALİ N. ERTEN
A. RAGİP BULUÇ
AYKUT KARAMAN
ERKUT ÖZEL
GÜLAY A. TEZER
HALUK SEZGİN
MERİH KARAASLAN
Prof. Dr. MEHMET TÜREYEN
METİN ERKUN
Prof. UTARİT İZGİ
ÜLKÜ ALTINOLUK

Fotoğraf Danışmanı/Photography Advisor
MEHMET BAYHAN

Yazı İşleri Koordinatörü ve Düzeltme/
Editorial Coordinator & Correction
YAŞAR YÜCEL

Grafik/Graphic
LOTTE SPICHIGER

Reklam ve Halkla İlişkiler Koordinatörü/
Advertising and Public Relations Coordinator
SAYNUR OKUROĞLU

Reklam Müşteri Temsilcisi/
Advertising Executive
NURAY BERKTAV
SERPİL KOÇAK

Satış ve Abone/Sales and Subscription
ELİF SÜYÖK
FUND A YAVUZKAN
ESRA TİBET

Dizgi/Typesetting
TASARIM

Renk Ayrımları/Color Synthesis
AĞAÇKAKAN LTD.

Baskı/Print
GRAFİK TASARIM BASİMEVİ

MERKEZ/HEAD OFFICE

Hüsnüvgerede Cad. 77/1, Teşvikiye/İSTANBUL
Tel: (1) 261 71 74 - 261 67 35 - 260 81 32
Faks: (1) 261 58 37

ANKARA
İLKER TİBET
Tunalıhımlı Cad. 74/10
Kavaklıdere
Tel: (4) 468 37 35 -
426 40 95
Faks: (4) 468 37 35

KKTC/N. CYPRUS
TÜRKİŞ R.
EZCAN ÖZSOY
(520) 71677 - 74925

VIYANA/VIENNA
AHMET İGİRLİGİL
(222) 523 94 22

MARYLAND - USA
TÜRHAN BEYGO
(301) 261 37 49

MİLANO/MILAN
COLBI s.r.l.
AYTEN ÇEBİ
(02) 99042443

İZMİR
DİNÇER TİBET
Cumhuriyet Bulvarı No: 38
Gümrük İş Hanı, Kat. 1/108
Konak
Tel: (51) 25 40 97
Faks: (51) 19 01 37

PARİS/PARIS
YEŞİM ERKMEN
(1) 45862928

ROTTERDAM
BURAK ATA KOYUNCU
(13) 104271272

FRANKFURT
NİKO GÖZÜPEKLI
(06003) 1834

LONDRA/LONDON
SELÇUK AVCI
(071) 3797955

Kapak / Cover:
Demirevler/Bodrum
Fotoğraf: Turgut Cansever

Yıl: 4 Sayı: 28 1992 Ekim
Fiyatı: 40.000 TL
KKTC Fiyatı: 45.000 TL

45	Ağa Han Mimarlık Ödülleri	A. Erce Gökhan
46	Mimarlık Ortamında Yeni Bir Seçeneğe Doğru	Suha Özkan
48	Kayrevan Koruma Programı	
54	Saray Parkları Programı	
60	Çocuklar İçin Kültür Parkı	
66	Doğu Vahdet İyileştirme Programı	
72	Kampung Kali Cho-De	
78	Taş Yapı Sistemi	
84	Demir Tatil Köyü	
90	Pan-Afrikan Gelişim Enstitüsü	
96	Girişimciliği Geliştirme Enstitüsü	
102	Demir Evler	Turgut Cansever, Emine Ögün, Mehmet Ögün, Feyza Cansever
112	Bilimin Işığında Milli Saraylar	Metin Sözen
117	İpekyolu Kültürü Üzerine	Metin Sözen
119	Mimarlıkta Pluralizm ve Ötesi	Doğan Tekeli
120	Mimaride Çok Seslilik Ya Da Polifoni	Turgut Cansever
121	İngilizce Özet English Summary	
133	Haberler	
145	Market	

Yayın Koşulları:

Çizimler 1/2 oranında küçültülüklerinde okunabilir olmalı, görsel malzemeler yazıyla birlikte gönderilmeli ve kaynak belirtilmelidir. Yayın Kurulu gönderilen yazıları basmakta ya da basmamakta serbesttir. Yazılardaki görüşlerin sorumluluğu sadece yazarına aittir. Yayın Kurulu'nu bağlamaz. Yazı ve fotoğraflar için kaynak gösterilmesi gereklidir. Tüm yayın hakları TASARIM'a aittir. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Copyright of all editorial content is held by Tasarım but reproduction of illustrations in this issue are allowed to be published in Turkey or abroad on condition that Tasarım is acknowledged as the original source of article (s), photograph (s) or illustration (s).